

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 20 grudnia 1974 r.

w sprawie praw i obowiązków pracowników urzędów państwowych.

Na podstawie art. 298 Kodeksu pracy (Dz. U. z 1974 r. Nr 24, poz. 141) oraz art. 102 i 103 ustawy z dnia 25 stycznia 1958 r. o radach narodowych (Dz. U. z 1973 r. Nr 47, poz. 277) po porozumieniu z Centralną Radą Związków Zawodowych zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Rozporządzenie stosuje się do pracowników:

- 1) naczelnych, centralnych i terenowych organów administracji państwowej,
- 2) urzędów podległych naczelnym i centralnym organom administracji państwowej.

2. Rozporządzenie stosuje się także do pracowników Kancelarii Sejmu, Kancelarii Rady Państwa i Najwyższej Izby Kontroli.

3. Przepisy § 2, 16, 17, 18 i 20 stosuje się do wojewodów, prezydentów miast i naczelników powiatów, miast i dzielnic oraz ich zastępców, a także do naczelników gmin, z tym że do wojewodów i prezydentów miast wyłączonych z województw nie stosuje się § 18.

4. Pracownicy, o których mowa w ust. 1 i 2, zwani są w dalszych przepisach rozporządzenia „pracownikami państwowymi”. Organy i instytucje, o których mowa w ust. 1 i 2, zwane są w dalszych przepisach rozporządzenia „urzędami”.

§ 2. Pracownikiem państwowym może być osoba, która ze względu na swoją postawę ideowo-moralną daje rękojmię należytego wykonywania zadań pracownika urzędu oraz:

- 1) ma obywatelstwo polskie,
- 2) ukończyła 18 lat i ma pełną zdolność do czynności prawnych,
- 3) korzysta z praw publicznych.

§ 3. Pracownikiem państwowym może być osoba, która posiada odpowiednie kwalifikacje zawodowe w zakresie wykształcenia i stażu pracy; kwalifikacje zawodowe wymagane na poszczególnych stanowiskach pracy określają przepisy o wynagrodzeniu lub inne odrębne przepisy.

§ 4. Małżonkowie oraz osoby pozostające ze sobą w stosunku pokrewieństwa do drugiego stopnia włącznie lub

powinowactwa pierwszego stopnia nie mogą być zatrudnieni w tym samym urzędzie, jeżeli powstały między tymi osobami stosunek służbowej podległości.

§ 5. 1. Nawiązanie stosunku pracy z pracownikami państwowymi na stanowiskach kierowniczych lub innych samodzielnych, określonych przez Prezesa Rady Ministrów, następuje na podstawie powołania przez kierownika urzędu. Kierownika urzędu i jego zastępców powołuje organ nadrzędny, jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej.

2. Prezes Rady Ministrów określi kierownicze lub inne samodzielne stanowiska pracy, w stosunku do których okres próbny może być dłuższy niż 2 tygodnie, lecz nie może przekraczać trzech miesięcy.

§ 6. Powołanie pracownika państwowego na stanowisko kierownicze lub inne samodzielne albo zawarcie z nim umowy o pracę na czas nie określony może być uzależnione od uprzedniego złożenia egzaminu lub od wykazania w inny sposób przydatności do pracy na tym stanowisku.

§ 7. 1. Pracownik państwowy składa ślubowanie następującej treści:

„Ślubuję uroczyście na powierzonym mi stanowisku przyczynić się ze wszystkich sił do pomyślnego socjalistycznego rozwoju Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, wierności Jej zawsze dochować, obowiązki swoje wypełniać sumiennie i starannie, przestrzegając zasad praworządności ludowej oraz kierując się interesem społecznym i zasadami budownictwa socjalistycznego.”

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do pracowników państwowych zatrudnionych:

- 1) na podstawie umowy o pracę zawartej na okres próbny lub na okres wstępny albo na czas wykonania określonej pracy,
- 2) na podstawie umowy o pracę zawartej na czas określony, chyba że umowa ta po upływie okresu, na który była zawarta, staje się z mocy prawa umową na czas nie określony.

3. Kierownik urzędu zwalnia od składania ślubowania pracowników obsługi, jeżeli jest to uzasadnione ze względu na rodzaj wykonywanej przez nich pracy.

§ 8. 1. Pracownik państwowy powinien pełnić swoje obowiązki w sposób zapewniający sprawne i prawidłowe wykonywanie zadań urzędu, w którym jest zatrudniony.

2. W szczególności pracownik państwowy niezależnie od przestrzegania obowiązków określonych w art. 100 Kodeksu pracy powinien:

- 1) postępować zgodnie z zasadami praworządności ludowej, kierując się interesem społecznym i zadaniami budownictwa socjalistycznego,
- 2) strzec autorytetu władzy ludowej oraz dążyć do pogłębiania zaufania obywateli do władzy ludowej i jej organów,
- 3) działać wnikliwie, szybko i bezstronnie, posługując się możliwie prostymi środkami prowadzącymi do osiągnięcia wyznaczonego celu i należytego załatwienia sprawy,
- 4) udzielać niezbędnych informacji, czuwać, aby obywatel nie poniósł szkody wskutek niezajomości prawa, i wyjaśniać przepisy prawa,
- 5) stale podnosić swoje kwalifikacje zawodowe i doskonalić się w wykonywaniu powierzonych zadań.

§ 9. 1. Pracownik państwowy obowiązany jest wypełniać polecenia służbowe przełożonych.

2. Jeżeli polecenie służbowe jest w przekonaniu pracownika państwowego sprzeczne z prawem, godzi w interes społeczny albo zawiera znamiona pomyłki, obowiązany jest on przedstawić swoje zastrzeżenia przełożonemu. W razie potwierdzenia polecenia na piśmie pracownik obowiązany jest je wykonać, jednak może zawiadomić o zastrzeżeniach kierownika urzędu, a gdy polecenie wydał kierownik urzędu — organ nadrzędny nad urzędem. Zawiadomienia należy dokonać niezwłocznie.

§ 10. 1. Pracownik państwowy nie może wykonywać dodatkowych zajęć, które pozostawałyby w sprzeczności z jego obowiązkami albo mogły wywołać uzasadnione podejrzenie o stronniczość lub interesowność.

2. Pracownik państwowy może podjąć dodatkowe zatrudnienie tylko po uzyskaniu zgody kierownika urzędu lub organu nadrzędnego.

3. Prezes Rady Ministrów określa zasady i tryb udzielania zgody na dodatkowe zatrudnienie, organy właściwe w tych sprawach, a także wypadki, w których zgoda nie jest wymagana.

§ 11. 1. Prezes Rady Ministrów określa, którzy pracownicy państwowi obowiązani są do noszenia munduru i odznak w czasie wykonywania obowiązków służbowych. Prezes Rady Ministrów może wydanie przepisów w tych sprawach przekazać do właściwości zainteresowanych ministrów lub wojewodów.

2. Zasady przydzielania umundurowania określają odrębne przepisy.

§ 12. 1. Pracownika państwowego można na jego wniosek lub za jego zgodą przenieść do innego urzędu. Świadczenia z tytułu przeniesienia do innej miejscowości oraz zasady ich przyznawania regulują odrębne przepisy.

2. W razie delegowania do innej miejscowości pracownikowi państwowemu przysługują diety i inne należności na zasadach stosowanych przy podróżach służbowych na obszarze kraju.

§ 13. 1. Pracownik państwowy zostaje z mocy prawa zawieszony w pełnieniu obowiązków przez okres tymczasowego aresztowania do czasu wygaśnięcia stosunku pracy na podstawie art. 66 Kodeksu pracy, jeżeli urząd nie rozwiązał wcześniej stosunku pracy bez wypowiedzenia z winy pracownika.

2. Wynagrodzenie pracownika państwowego w okresie tymczasowego aresztowania ulega ograniczeniu do połowy. Jeżeli zapadł wyrok uniewinniający lub postępowanie karne zostało umorzone, pracownikowi należy wypłacić pozostałą część wynagrodzenia, chyba że postępowanie karne umorzono warunkowo albo z powodu przedawnienia lub amnestii.

§ 14. 1. Pracownika państwowego można zawiesić w pełnieniu obowiązków, jeżeli zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że dopuścił się on czynu stanowiącego podstawę do rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika, a dalsze wykonywanie przez niego pracy byłoby sprzeczne z interesem społecznym.

2. Od decyzji w sprawie zawieszenia pracownik państwowy może w terminie 3 dni wnieść odwołanie do kierownika urzędu, a gdy decyzję wydał kierownik urzędu — do organu nadrzędnego nad urzędem. Od decyzji wydanej przez ministra lub wojewodę odwołanie nie przysługuje.

3. Zawieszenie pracownika państwowego w pełnieniu obowiązków może nastąpić nie później niż w ciągu 14 dni od dnia uzyskania przez kierownika urzędu wiadomości o przyczynie uzasadniającej zawieszenie i nie może trwać dłużej niż miesiąc, chyba że przeciwko pracownikowi toczy się postępowanie karne, z powodu którego nastąpiło zawieszenie. Zawieszenie może trwać dłużej niż miesiąc także w wypadku, gdy w okresie zawieszenia urząd wypowiedział pracownikowi umowę o pracę.

§ 15. 1. Jeżeli pracownik państwowy uważa, że wypowiedzenie umowy o pracę zawartej na czas nie określony jest nieuzasadnione, może w terminie 7 dni od dnia doręczenia wypowiedzenia wnieść odwołanie do organu nadrzędnego nad urzędem. Pracownik urzędu wojewódzkiego wnosi odwołanie do wojewody, a pracownik ministerstwa — do ministra. Organ, do którego wniesiono odwołanie, może przywrócić termin do wniesienia odwołania, jeżeli jego przekroczenie nastąpiło z przyczyn niezależnych od pracownika. Od decyzji w sprawie wypowiedzenia umowy o pracę wydanej przez ministra lub wojewodę odwołanie nie przysługuje.

2. W razie ustalenia, że wypowiedzenie umowy o pracę jest nieuzasadnione, organ, do którego wniesiono odwołanie, uznaje je za bezskuteczne, a gdy umowa o pracę uległa już rozwiązaniu — przywraca pracownika do pracy na poprzednich warunkach. Od decyzji tego organu odwołanie nie przysługuje.

3. W wypadkach, o których mowa w ust. 1 i 2, nie stosuje się przepisów art. 44 i 45 Kodeksu pracy.

4. Odwołanie od niezgodnego z prawem wypowiedzenia umowy o pracę przez urząd pracownik państwowy może wnieść do komisji odwoławczej do spraw pracy, o której mowa w art. 264 Kodeksu pracy.

§ 16. 1. Czas pracy pracowników państwowych wynosi 42 godziny na tydzień.

2. Rozkład czasu pracy pracowników państwowych w tygodniu i w poszczególnych jego dniach ustala Prezes Rady Ministrów albo z jego upoważnienia minister lub wojewoda.

3. Jeżeli wymagają tego potrzeby urzędu, pracownicy państwowi mogą być zatrudniani poza normalnymi godzinami pracy, a w szczególnych wypadkach także w nocy oraz w niedziele i święta bez prawa do oddzielnego wynagrodzenia.

4. Jednakże za pracę wykonywaną poza normalnymi godzinami pracy na polecenie przełożonego pracownikowi państwowemu przysługuje w tym samym wymiarze czas wolny od pracy, a za pracę w niedzielę lub święto — inny dzień wolny od pracy.

5. W wypadkach, o których mowa w ust. 4, pracownikom na stanowiskach kierowniczych i innych samodzielnych określonych przez Prezesa Rady Ministrów przysługuje czas wolny tylko za pracę poza normalnymi godzinami pracy, wykonywaną w nocy oraz w niedzielę lub święto.

6. Przepisów ust. 4 i 5 nie stosuje się do kierowników urzędów i ich zastępców.

7. Przepisu ust. 3 nie stosuje się do kobiet w ciąży oraz kobiet opiekujących się dziećmi w wieku do jednego roku.

8. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do pracowników obsługi, jak również do pracowników, którzy ze względu na rodzaj wykonywanej pracy są wynagradzani według zasad obowiązujących w przedsiębiorstwach państwowych. W wypadkach, o których mowa w ust. 3, pracownikom tym przysługuje dodatkowe wynagrodzenie lub czas wolny od pracy na zasadach określonych w Kodeksie pracy.

§ 17. Pracownikowi państwowemu przysługuje prawo do 50% ulgi taryfowej przy przejazdach kolejami. Prawo to przysługuje także małżonce pracownika, a małżonkowi pracownicy, jeżeli jest niezdolny do pracy i pozostaje na całkowitym utrzymaniu swej żony.

§ 18. 1. Pracownikowi państwowemu przysługują:

- 1) za wieloletnią pracę — nagroda jubileuszowa w wysokości:
 - za 25 lat pracy — 75% miesięcznego wynagrodzenia,
 - za 35 lat pracy — 150% miesięcznego wynagrodzenia,
 - za 40 lat pracy — 200% miesięcznego wynagrodzenia,
- 2) za nieprzerwaną pracę w urzędach państwowych — dodatek za wysługę lat w wysokości:
 - po 5 latach pracy — 5% miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego,
 - po 10 latach pracy — 10% miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego,
 - po 15 latach pracy — 15% miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego.

2. Szczegółowe zasady wypłaty nagród jubileuszowych i dodatków za wysługę lat oraz zaliczania okresów pracy do okresów uzasadniających prawo do tych nagród i dodatków określi Prezes Rady Ministrów.

§ 19. Pracownikom państwowym, którzy wykazują inicjatywę w pracy, wzorowo i sumiennie wypełniają swoje obowiązki oraz szczególnie przyczyniają się do wykonywania zadań stojących przed urzędem, mogą być przyznawane nagrody i wyróżnienia przewidziane w Kodeksie pracy, a ponadto mogą być oni awansowani w terminie wcześniejszym niż wymagany przepisami o wynagrodzeniu lub innymi przepisami odrębnymi.

§ 20 1. Za wybitne osiągnięcia w pracy zawodowej pracownikom państwowym może być nadawana odznaka honorowa „Zasłużony Pracownik Państwowy”.

2. Odznakę nadaje Prezes Rady Ministrów na wniosek właściwego ministra lub wojewody, zgłoszony po zasięgnięciu opinii właściwej instancji związku zawodowego.

3. Prezes Rady Ministrów określi szczegółowo tryb nadawania odznaki, jej wzór i wymiary oraz sposób noszenia.

§ 21. Minister lub wojewoda może w uzasadnionych wypadkach zezwolić na dalsze zatrudnianie pracownika państwowego, który w dniu wejścia w życie rozporządzenia nie posiada wymaganych kwalifikacji w zakresie wykształcenia, lecz wywiązuje się należycie z powierzonych mu obowiązków. Pracownik ten powinien uzupełnić swoje wykształcenie.

§ 22. Rozpatrywanie odwołań, o których mowa w § 14 ust. 2 i § 15 ust. 1, następuje po zasięgnięciu opinii właściwej instancji związku zawodowego.

§ 23. Nadane do dnia 1 stycznia 1975 r. odznaki honorowe „Zasłużony Pracownik Rady Narodowej” zachowują ważność i są równorzędne odznace honorowej „Zasłużony Pracownik Państwowy”.

§ 24. Przepisy rozporządzenia stosuje się odpowiednio do pracowników cywilnych administracji wojskowej, zatrudnionych w instytucjach i jednostkach wojskowych — do czasu odrębnego uregulowania praw i obowiązków tych pracowników. Nie dotyczy to pracowników objętych układami zbiorowymi pracy.

§ 25. Ilekroć w rozporządzeniu jest mowa:

- 1) o ministrze — należy przez to rozumieć również kierownika urzędu centralnego,
- 2) o wojewodzie — należy przez to rozumieć również prezydenta miasta wyłączonego z województwa.

§ 26. 1. Przewidziane w rozporządzeniu uprawnienia Prezesa Rady Ministrów i ministrów są wykonywane w stosunku do pracowników:

- 1) Kancelarii Sejmu — przez Marszałka Sejmu lub w trybie przez niego ustalonym,
- 2) Kancelarii Rady Państwa, Najwyższej Izby Kontroli, a także innych organów podporządkowanych Radzie Państwa, w zakresie, w jakim stosują one rozporządzenie na podstawie przepisów szczególnych — przez Przewodniczącego Rady Państwa lub w trybie przez niego ustalonym.

2. Przepisów ust. 1 nie stosuje się do uprawnienia, o którym mowa w § 20 ust. 3.

§ 27. 1. Uprawnienia, o których mowa w § 18 ust. 1 pkt 2, przysługują od dnia 1 stycznia 1976 r.

2. Przepis § 18 ust. 1 pkt 1 stosuje się od dnia 1 stycznia 1976 r.:

- 1) do pracowników terenowych organów administracji państwowej,
- 2) do innych pracowników, którym dotychczas przysługują nagrody jubileuszowe przewidziane w ustawie z dnia 15 lipca 1968 r. o pracownikach rad narodowych (Dz. U. Nr 25, poz. 164).

3. Pracownicy, o których mowa w ust. 2, zachowują w roku 1975 prawo do nagród jubileuszowych według zasad dotychczasowych.

4. Pracownicy korzystający w dniu wejścia w życie rozporządzenia z uprawnień, o których mowa w ust. 1, zachowują w roku 1975 prawo do dodatku za wysługę lat według zasad dotychczasowych.

§ 28. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1975 r.

Prezes Rady Ministrów: w z. M. Jagielski